

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

Informatie document

Algemene
Rekenkamer

Lange Voorhout 8
Den Haag

COLOFON

VERSIE

definitief 1.0

.

DATUM

Oktober 2020

CONTACTPERSOON

Ab de Wit

Rijksvastgoedbedrijf

Korte Voorhout 7

Den Haag

DISCLAIMER

Hoewel aan de teksten in dit
informatiedocument uiterste zorg
is besteed, kunnen aan de inhoud
geen rechten worden ontleend. Het
document is informatief van aard.

PROJECTBETROKKENEN RVB

Ab de Wit

Projectmanagement

Eric Bakker

Contractmanagement

Sybren Graafsma

Aanbesteding & inkoop

Rutger Snoek

Technisch management

Anneli Kramer

Architectuur

Charles van Marrelo & Jafeth Hagoort

Atelier Rijksbouwmeester

ALGEMENE PROJECTINFORMATIE

PROJECTNAAM

Huisvesting Algemene Rekenkamer

BRUTO VLOEROPPERVLAK

8.700m² m2 BVO,

2.170 m2 BVO Rijksmonument &

6.530 m2 BVO Van Eyck deel

GEBOUWNAAM

Algemene Rekenkamer

ADRESGEGEVENS

Lange Voorhout 8

3511 EW Den Haag

BOUWJAAR

Rijksmonument 1868

Uitbreiding 1991-1997

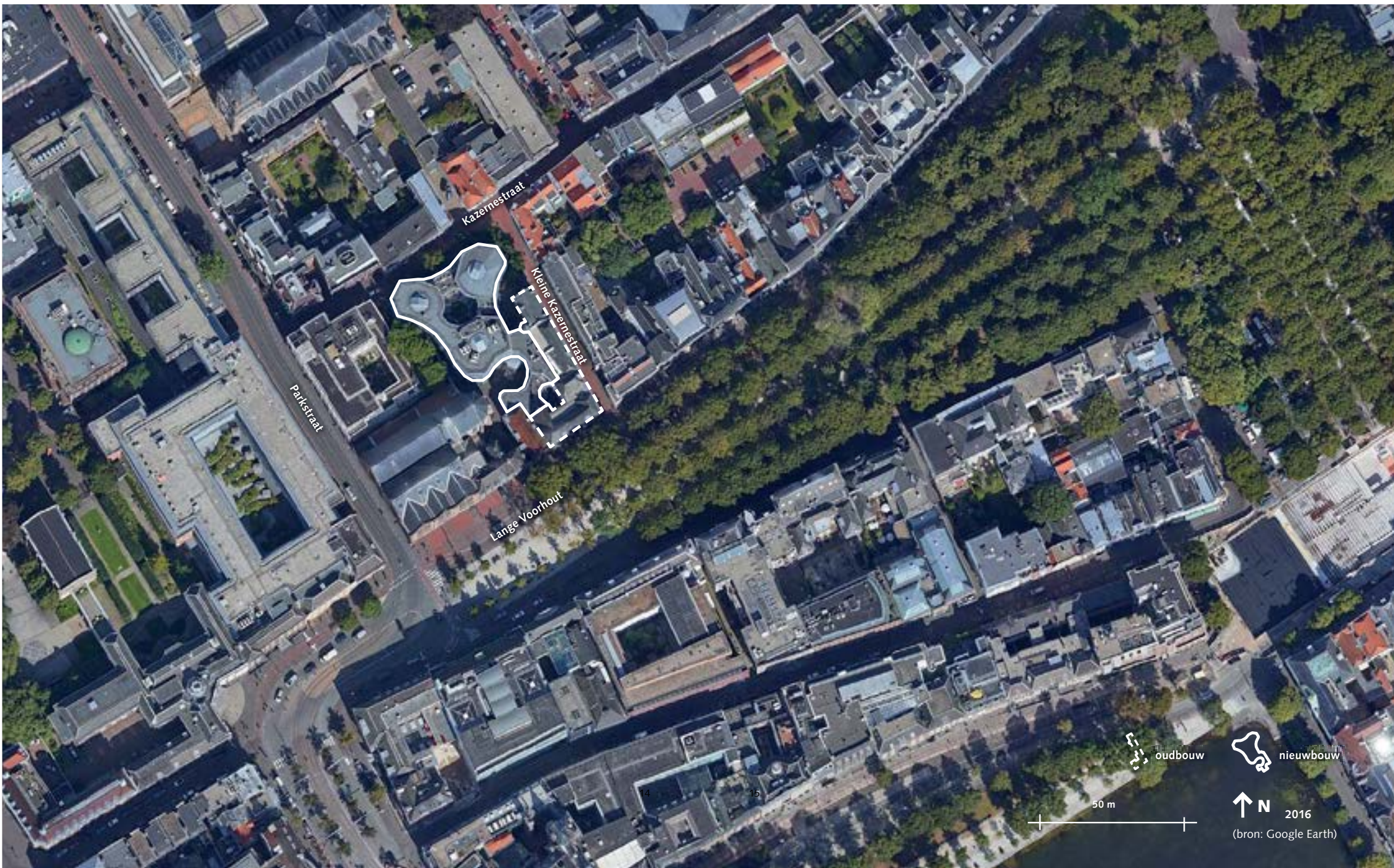
ARCHITECT

Rijksmonument: C.H. Peters

Uitbreiding: A.E. & H. Van Eyck

INHOUDSOPGAVE

	INLEIDING	02
1	KERN VAN DE OPGAVE	04
1.1	PROJECTDOELEN	04
1.2	GEBRUIKERS	06
2	AMBITIES	07
2.1	AMBITIE ARCHITECTONISCHE KWALITEIT	07
2.2	AMBITIE FUNCTIONELE KWALITEIT	09
2.3	AMBITIE PROCES KWALITEIT	11
3	PROJECTSCOPE	12
4	AANBESTEDINGSPROCES	13

Luchtfoto van de Algemene Rekenkamer aan het Lange Voorhout

Inleiding

De Algemene Rekenkamer is gevestigd aan het Lange Voorhout 8 in meerdere, aan elkaar verbonden, gebouwen. Aan de ene kant het meer dan een eeuw oude voorgebouw ('oudbouw'), aan de andere kant het jaren '90 gebouw van Aldo van Eyck ('nieuwbouw'). Dit bijzondere gebouwencomplex wordt de afgelopen decennia steeds intensiever gebruikt. Daardoor zijn andere en nieuwe functionele wensen en eisen ontstaan... De heroriëntatie op het optimaal functioneren en de daaropvolgende reorganisatie van de Algemene Rekenkamer vragen om een andere huisvesting. De toekomstige huisvesting moet een aantal schijnbare tegenstellingen accommoderen.

Uit: Ambitiedocument - Nieuwe huisvesting Algemene Rekenkamer, Februari 2019 versie 1.0

Het Rijksvastgoedbedrijf (eigenaar van het pand en verantwoordelijk voor de huisvesting) heeft in dialoog met de Algemene Rekenkamer (in de rol van gebruiker) de nieuwe huisvestingsvraag onderzocht. In samenspraak is gekozen om het pand van de Algemene Rekenkamer te gaan verbouwen.

Los van de economische waarde heeft het gebouw ook cultuurhistorische waarde is. Een gangbare manier om die waarden te behouden is hergebruik. Temeer daar het gebouw een maatpak is zal dit betekenen dat het gebouw moet transformeren.

Aldo en Hannie van Eyck stonden bekend als humanistische ontwerpers die de mens als gebruiker centraal stelden. Maar de mensen die het gebouw gebruiken zijn tot de conclusie gekomen dat het niet meer aan hun wensen voldoet.

Het Rijksvastgoedbedrijf is van mening dat bij dergelijke contradicties sprake is van een ontwerpogave. En dat een logisch vervolg van het proces is om deze principes, die tegelijkertijd de ambities zijn, als uitgangspunt mee te geven aan ontwerpers van deze tijd.

Huisvesting Algemene Rekenkamer

De huisvestingsbehoefte van de Algemene Rekenkamer is in de afgelopen jaren veranderd, onder meer na het doorvoeren van een centralisatie van haar activiteiten naar de locatie aan het Lange Voorhout 8 te Den Haag, herijking van haar strategie voor 2016-2020 en een reorganisatie. Daarnaast dient op korte termijn onderhoud plaats te vinden, enkele technische gebreken te worden

Uitzicht op kloosterkerk en ingangsplein vanuit de Algemene Rekenkamer (Teo Krijgsman, Met kleur gebouwd, 1999)

opgelost, alsook een upgrade uit te worden gevoerd met betrekking tot toekomstige regelgeving op het gebied van verduurzaming en beveiliging van en in het pand.

Om deze ambities te realiseren wil het Rijksvastgoedbedrijf samenwerken met een integraal ontwerpteam die kennis en kunde heeft voor het verbouwen van een zoe eeuw gebouw met cultuurhistorische waarde.

Een gebouw dat voor gebruikers, bezoekers en burgers herkenbaar moet worden; een verleidelijke-, goed gefacileerde-, efficiënte- en aantrekkelijke werkomgeving die samenvloeit met het (toekomstige) buitengebied. Een gebouw dat een verrijking zal zijn voor haar gebruikers, de Rijksvastgoedportefeuille, de omgeving en voor de stad Den Haag.

Doel informatiedocument

Dit document wordt bij de aankondiging op TenderNed gepubliceerd. Het heeft als doel om marktpartijen te informeren over de aanbesteding en het verschaft een helder beeld van de scope van het project. De informatie in dit document is afkomstig uit stukken die in het vervolg van de procedure met alle partijen gedeeld zullen worden. Deze informatie is bedoeld om potentiële inschrijvers kort te informeren waardoor het onvermijdelijk is dat de zorgvuldige formuleringen, doelmatigheid en onderliggende discussies van de afzonderlijke stukken verloren gaan. Om aan alle gegadigden gelijke informatie te verstrekken worden de verkennende voorstudies in de bijlage gedeeld. Deze studies zijn niet richtinggevend en hieraan kunnen geen rechten worden ontleend.

Leeswijzer

In dit informatiedocument worden de kaders en ambities voor de ontwikkeling van de huisvesting van de Algemene Rekenkamer benoemd.

Dit document is als volgt opgebouwd: In hoofdstuk 1 t/m 3 wordt de context van de opdracht omschreven: de ambities en doelen, de projectscope, de betrokken organisaties en de locatie. In hoofdstuk 4 wordt kort het aanbestedingsproces uiteengezet.

Dit document is voorzien van foto's van de bestaande situatie van het pand ter ondersteuning van de geschreven tekst. Daarnaast zijn er enkele inspiratiebeelden van voorstudies opgenomen. Deze dienen slechts ter verduidelijking van de beschreven ambities voor het gebouw en representeren geen voorkeuren voor de uitkomst van het aanbestedingstraject.

Hoewel aan de teksten in dit informatiedocument de uiterste zorg is besteed, kunnen aan de inhoud geen rechten worden ontleend. Het document is informatief van aard.

1 KERN VAN DE OPGAVE

Projectdoelen

1 Architectonische kwaliteit

De huisvesting van de Algemene Rekenkamer heeft grote architectonische waarde. Iedere vorm van aanpassing is een bedreiging maar ook en kans om dingen te verbeteren en te consolideren voor een volgende generatie, dit zal worden geduid in het Ruimtelijk Kader. Het Ruimtelijk Kader is hierbij bedoeld om te ondersteunen en te helpen bij de ontwerpogave van het integrale ontwerpteam. Het definieert de opgave waar het ontwerp aan moet beantwoorden, maar spreekt zich niet tot in detail uit over de wijze waarop. Het geeft vooral kwalitatieve criteria en aandachtspunten die belangrijk zijn voor de nader gedefinieerde opgave:

De opgave vraagt om een uitwerking van de architectonische kwaliteit die passend is bij de statuur en identiteit van de Algemene Rekenkamer, die aansluit bij de visie en ontwerp van Van Eyck en past binnen het Ruimtelijk Kader.

De opgave vraagt om een ontwerp dat goede toegankelijkheid, overzichtelijkheid en transparantie uitstraalt, rekening houdend met het Ruimtelijk Kader.

De opgave is een ontwerp te maken dat de Algemene Rekenkamer een herkenbare thuisbasis geeft en tegelijk een zakelijke professionele werkomgeving omvat.

De opgave vraagt om een ontwerp waarbij de huisvesting een hoge mate visuele privacy kent, maar die tegelijkertijd uitnodigt tot spontaan ontmoeten.

2 Functionele kwaliteit

De nieuwe huisvesting dient recht te doen aan de statuur van de Algemene Rekenkamer én dient de huidige en toekomstige werkprocessen blijvend te ondersteunen. De opgave vraagt om een vertaling van deze processen in een optimale logistieke- en gebruikswaarde.

Dit middels een integratie van technische eisen en architectonische ontwerp welke passen binnen het Ruimtelijk Kader. De technische installaties zijn optimaal geïntegreerd in het ontwerp.

De opgave vraagt om een werkomgeving van het gebouw dat zorgt voor een gezonde werkomgeving voor de medewerkers. In iedere werkruimte is voldoende daglicht, een goed akoestisch comfort en een optimaal binnenklimaat, en met aandacht voor privacy

Technische installaties dienen goed geïntegreerd te worden en onderhoudsvrij te zijn. Onderdelen die onderhoud behoeven zullen goed en veilig bereikbaar zijn. Dit betekent aandacht voor de Life Cycle Costs.

De opgave vraagt om een beveiligingsconcept dat minimale versterking van de logistiek oplevert.

Dakterras op het tussenlid met zicht op de apsis van de Kloosterkerk (Crimson historians and urbanists)

3 Proces kwaliteit

Het project dient volgens een beheerst proces integraal te worden gemanaged en aangestuurd.

De ingrepen aan het gebouw dienen te worden uitgevoerd binnen, en met respect voor, de architectonische en monumentale randvoorwaarden.

Het project wordt binnen de vooraf afgesproken (financiële) kaders gerealiseerd middels een goed beheerst proces, rekening houdend met de voorbeeldfunctie van de Algemene Rekenkamer.

Het proces om te komen tot de nieuwe huisvesting wordt doorlopen op een wijze die betrokkenheid van de stakeholders verzekert.

De voor het project specifieke raakvlakrisico's tussen de innig met elkaar verweven architectuur en technische eisen worden op een goede wijze beheerst.

Gebruiker

Al 200 jaar is de taak en functie van de Algemene Rekenkamer hetzelfde: ‘de controle op de inning en besteding van publiek geld’. Ook in de toekomst zal de Algemene Rekenkamer deze functie vervullen. Echter, de manier waarop dit gebeurt, gaat met de tijd mee en ontwikkelt zich steeds verder.

“De wijze waarop de samenleving is georganiseerd en de uitvoerende macht in elkaar steekt, verandert in hoog tempo. De Rijksoverheid staat voor talrijke opgaven met een grote impact op de samenleving. De vergrijzing van de bevolking, de nasleep van de financieel-economische crisis, de internationale onveiligheid en de klimaatproblematiek zijn hier voorbeelden van. Dat is geen louter Nederlandse opgave, maar vraagt internationale samenwerking met daaruit volgende verplichtingen. Tegelijkertijd is sprake van reorganisatie van het binnenlands bestuur. [...] We zien dat de structuur van organiseren en financieren van publieke diensten hierdoor diffuus en ingewikkeld wordt. Daardoor valt het vaak niet mee om de euro vanaf de belastingbetaler tot aan de publieke voorziening te volgen en dan een oordeel te vellen over de geleverde prestatie. Het is soms zelfs niet duidelijk ‘wie’ waarop mag worden aangesproken. Laat staan dat altijd helder is wat maatschappelijke resultaten en effecten zijn. Met andere woorden: de verantwoording van publiek geld vertoont manco’s en dat ondermijnt publiek vertrouwen.”

Omdat publieke middelen altijd publieke verantwoording vereisen, is het aan de Algemene Rekenkamer te controleren of de Rijksoverheid haar geld zinnig, zuinig en zorgvuldig uitgeeft en of we als burger waar krijgen voor ons geld. We houden vast

aan de ambitie bij te dragen aan het verbeteren van inzicht in de publieke geldstromen. Daarmee bevorderen we de democratische verantwoording over de inning en besteding van belastinggeld en andere inkomsten van het Rijk. Zo ontstaat inzicht. Dat is de basis is voor publiek vertrouwen. In deze periode van reorganisaties en systeemwijzigingen kiezen we daarom nadrukkelijk voor het scherp volgen van publiek geld. We focussen op inhoudelijke thema’s waarin maatschappelijk belang, risico’s voor de publieke zaak en een groot financieel beslag terugkomen.”

Als Hoog College van Staat is de Algemene Rekenkamer onderdeel van de Rijksoverheid. Als onafhankelijke organisatie bepaalt zij zelf welke onderzoeken worden gedaan, naast de verzoeken tot het doen van onderzoek. Deze onderzoeken worden gedaan voor de Tweede Kamer en de regering. Al 200 jaar is de functie van de Algemene Rekenkamer hetzelfde: ‘de controle op de inning en besteding van publiek geld’. Er wordt nagegaan of de Rijksoverheid haar geld zinnig en zuinig uitgeeft en of de burger waar krijgt voor zijn geld.

De Algemene Rekenkamer bestaat uit het college en de ambtelijke organisatie met zes onderzoeksdirecties en een stafdirectie die bestaat uit verschillende teams met elk hun eigen specialisme. De zes onderzoeksdirecties worden geleid door een directeur. Elke onderzoeksdirectie bevat circa twintig tot vijfentwintig medewerkers en heeft een eigen expertisegebied. De directeurs vormen samen met de secretaris en de stafdirecteur het managementteam. De secretaris staat aan het hoofd van de ambtelijke organisatie.

2

AMBITIES

1 Ambitie architectonische kwaliteit

Het complex van de Algemene Rekenkamer bestaat uit twee gebouw delen: de oudbouw en een nieuwbouwwuitbreiding. De oudbouw bestond ooit uit een aantal afzonderlijke gebouwen met een oorsprong in de middeleeuwen tot aan de negentiende eeuw, die in 1867 intern zijn samengevoegd ten behoeve van de oprichting van de Algemene Rekenkamer. Voor de aanleg van de nieuwbouw in 1992 werden delen van die oudbouw gesloopt. Van het oude complex van de Algemene Rekenkamer bleef alleen het Vorgebouw en het Grootboekgebouw bestaan in een L-vorm. Het Vorgebouw is met de entree gesitueerd aan het Lange Voorhout en het Grootboekgebouw ligt aan de Kleine Kazernestraat. Aan de westzijde wordt de oudbouw van de Rekenkamer begrensd door de 15e-eeuwse Kloosterkerk, welke ooit onderdeel is geweest van een Dominicaner kloostercomplex. De nieuwbouw is in een tweede linie gesitueerd achter de bebouwing van de L-vormige oudbouw. Het complex grenst aan de oostzijde aan de Kleine Kazernestraat en aan de noordzijde aan de Kazernestraat. De westzijde van het nieuwbouwcomplex grenst aan de achterzijde van een lichtgekleurd kantoorgebouwcomplex (aan de voorzijde grenzend aan de Parkstraat) in het binnenterrein van het bouwblok. De entree tot de Algemene Rekenkamer werd in de nieuwe situatie verplaatst naar de nieuwbouw, bereikbaar via een poort aan het Lange Voorhout. Het nieuwbouwcomplex bestaat uit een in hoogte variërende bouwmassa in een driehoekige lobstructuur, rondom een centrale kern. De drie lobben passen zich qua hoogte aan, aan de omliggende bebouwing. De nieuwbouw is met een drielaags ‘tussenlid’ verbonden met de binnenhoek van de L-vormige oudbouw. Door de lobstructuur van de nieuwbouw en de situering van het tussenlid is een besloten binnenplein gecreëerd in het bouwblok. Aan dit binnenplein is de hoofdentree van het complex gesitueerd. Bij de sloop van de belendende bebouwing achter de kerk werd een ingebouwde muur van de voormalige refter van het Dominicaner klooster ontdekt. De muur met spitsboogvensters is in de nieuwe situatie als een autonoom sculptuur op het binnenterrein behouden. Aan de buitenzijden, ter hoogte van de Kleine Kazernestraat en de Kazernestraat onttrekt het gebouw zich aan de historische rechte rooilijnstructuur. Ook hier zijn door de in- en uitstulpende bouwmassa glooiende groene buitenruimtes tot stand gebracht en deels verhoogd uitgevoerd. De bestaande rechte rooilijn wordt middels lage eveneens golvende bakstenen muurtjes

geaccentueerd. De muur eindigt in de Kazernestraat in de ingang van de ondergrondse parkeergarage. Aan de Kleine Kazernestraat is ten slotte een secundaire entree gesitueerd, hoofdzakelijk bedoeld als dienstingang.

Wat betekent het een gebouw te transformeren met behoud van karakter? Dat betekent in eerste instantie weten wat karakteristieke gebouwelementen zijn, om ze vervolgens te kunnen integreren in een nieuw ontwerp. Kwaliteiten die de moeite van het continueren waard zijn omdat als deze verdwijnen er geen sprake meer is van het te behouden gebouw. De grenzen van dit gebouw dus: het Ruimtelijk Kader.

In het gesprek met de Algemene Rekenkamer zijn de ambities ten aanzien van de architectonische kwaliteit scherper geworden. Een prominente rol bij de uitwerking van de architectonische kwaliteit spelen ‘identiteit’, ‘toegankelijkheid en gastvrij’, zakelijkheid en thuisgevoel en ‘transparant en vertrouwelijk’.

Identiteit

De Algemene Rekenkamer onderzoekt of de Rijksoverheid publiek geld zinnig, zuinig en zorgvuldig uitgeeft. Het onderzoek van de Algemene Rekenkamer draagt bij aan goed bestuur van de overheid. De Algemene Rekenkamer is een onafhankelijk instituut en dus geen onderdeel van de regering en het parlement. De nieuwe huisvesting moet de identiteit van de Algemene Rekenkamer uitstralen. Dit verhoogt tegelijkertijd de zichtbaarheid van het instituut. De nieuwe huisvesting dient recht te doen aan de statuut van de Algemene Rekenkamer én huidige en toekomstige werkprocessen blijvend te ondersteunen.

Wat de Algemene Rekenkamer doet en waar zij voor staat moet zichtbaar en herkenbaar zijn van binnen en van buiten. Bij binnenkomst moet direct duidelijk zijn wie de Algemene Rekenkamer is en wat ze doet. Ook moet de Algemene Rekenkamer duidelijk in contact staan met de buitenwereld (zowel nationaal als internationaal). De nieuwe huisvesting moet de statuut en de historie van de Algemene Rekenkamer uitstralen, de inzet op kwaliteit, wendbaarheid en zakelijkheid moet duidelijk zichtbaar zijn.

Gangen met links een vergaderkamer en rechts de patio (Met kleur gebouwd, 1999)

Zicht op trappenhuis in restaurant (Met kleur gebouwd, 1999)

Trappenhuis op het grensvlak van de oud- en nieuwbouw (Met kleur gebouwd, 1999)

Trappenhuis centrale hal (Met kleur gebouwd, 1999)

Toegankelijkheid en gastvrije ontvangst die transparantie uitstraalt

Het is belangrijk dat de Algemene Rekenkamer praktiseert wat ze predikt. De huisvesting moet transparantie en omgevingsbewustzijn uitstralen. Dit, zonder in te boeten op de gewenste beveiliging. Hierbij is het ook van belang dat een eigen herkenbare signatuur terugkomt, die autoriteit en onafhankelijkheid uitstraalt.

De Algemene Rekenkamer doet maatschappelijk relevant onderzoek. Hierdoor staat zij steeds meer in contact met mensen van buiten de organisatie. De huisvesting moet aansluiten op het vergroten van de externe oriëntatie. De ambitie is om bezoekers vanaf het moment dat zij binnenstappen mee te nemen in de wereld van de Algemene Rekenkamer en dat zij zich hierin welkom voelen. Dit vraagt om een gastvrije entree en ontvangstgebied die de identiteit, de visie en het werk van de organisatie uitstralen. Het ontvangstgebied fungeert als een plek voor ontmoeting tussen medewerkers van de Algemene Rekenkamer en bezoekers en gasten.

Herkenbare thuisbasis en tegelijk een zakelijke professionele werkomgeving

Zakelijkheid is een belangrijk kernwoord voor de Algemene Rekenkamer. In een zakelijker manier van werken passen resultaatsafspraken, feedback en elkaar aanspreken. De Algemene Rekenkamer is ook een hechte organisatie, met betrokken collegiale medewerkers. Dit is een belangrijke, waardevolle eigenschap, die verbonden moet worden met de ambitie om zakelijker te gaan werken. Het gebouw moet deze ambitie mogelijk maken, zonder het waardevolle van de cultuur van de Algemene Rekenkamer te verliezen. Dit door een zakelijke professionele werkomgeving te bewerkstelligen, die tegelijkertijd een ‘thuisgevoel’ creëert.

De Algemene Rekenkamer wil graag inspelen op de actualiteit. De buitenwereld vraagt steeds vaker om snelle reacties op basis van de

recentste cijfers. Dit betekent dat capaciteit flexibel moet worden ingezet. Daarnaast kent het werk piekperiodes waarbij tijdelijk de capaciteit opgehoogd wordt met externe medewerkers. Het gebouw moet deze wendbaarheid mogelijk maken. Tegelijkertijd geeft de organisatiestructuur, op basis van clustering van beleidsterreinen en programma’s, medewerkers van de Algemene Rekenkamer ook een ‘thuishaven’. De nieuwe huisvesting moet een verbinding mogelijk maken tussen zowel flexibiliteit als vastheid.

De Algemene Rekenkamer is een hechte organisatie met betrokken collegiale medewerkers. Tegelijkertijd heeft de organisatie de ambitie om zakelijker te gaan werken. Het gebouw moet deze ambitie mogelijk maken, zonder het waardevolle van de cultuur van de Algemene Rekenkamer te verliezen. Dit door een zakelijke professionele werkomgeving te bewerkstelligen, die tegelijkertijd een ‘thuisgevoel’ creëert. Onder andere door de ontmoetingsplekken, en in enige mate ook het werkgebied, wel een zekere warmte, geborgenheid en huiselijkheid te geven, passend bij het sociale karakter van de organisatie.

Hoge mate visuele privacy die tegelijkertijd uitnodigt tot spontaan ontmoeten

De Algemene Rekenkamer heeft de ambitie bij te dragen aan het verbeteren van inzicht in de publieke geldstromen. Daarmee bevordert zij de democratische verantwoording over de inning en besteding van belastinggeld en andere inkomsten van het Rijk. Zo ontstaat inzicht. Dat is de basis voor publiek vertrouwen. Het gebouw moet deze ambitie, het bieden van inzicht en transparantie, uitstralen. Tegelijkertijd moeten de ministeries en andere publieke organisaties waar onderzoek plaatsvindt en de burger erop kunnen vertrouwen dat de Algemene Rekenkamer prudent omgaat met vertrouwelijke informatie. Het gebouw moet dit faciliteren. In een beveiligde omgeving moet de vertrouwelijkheid van gegevens geborgd zijn.

Entree vanuit het Lange Voorhout (Crimson historians and urbanists)

2 Ambitie Functionele kwaliteit

In het gesprek met de Algemene Rekenkamer zijn de ambities ten aanzien van de functionele kwaliteit scherper en concreter geworden. Een prominente rol bij de uitwerking van de functionele kwaliteit spelen; ‘optimale logistieke- en gebruikswaarde’, ‘gezonde werkomgeving’, ‘toekomstbestendigheid’ en beveiligingsconcept.

Optimale logistieke- en gebruikswaarde

Het gebouw moet verschillende werkstijlen ondersteunen en stimuleren. De medewerkers moeten elkaar makkelijk kunnen vinden en in multidisciplinaire teams samenwerken, zowel binnen het onderzoek als bij de staf. Zij werken in verschillende teams tegelijk en moeten snel kunnen schakelen. Tegelijkertijd moet een medewerker zich kunnen afzonderen als het werk daarom vraagt. In de fasen van een onderzoeksproces en de ondersteuning daarvan vinden diverse werkzaamheden en activiteiten plaats. Ieder van deze activiteiten heeft andere eigenschappen waarvoor het werk en de omgeving anders ingericht zijn. Het is van belang dat de nieuwe situatie dit optimaal faciliteert en de medewerkers als vanzelf naar bij de fase passende werkplek geleidt .

De nieuwe huisvesting zal voor onderzoeksdirecties, stafafdelingen en het college een optimale werkplek moeten faciliteren. Daarbij gaat het nadrukkelijk ook om nauwere verbindingen tussen (een deel van) de staf, de onderzoeksdirecties en het college. De nieuwe werkomgeving moet de verschillende werkactiviteiten faciliteren en tegelijkertijd wendbaarheid, zakelijkheid en kwaliteit stimuleren. Medewerkers van de stafafdelingen, onderzoeksdirecties en het college kunnen elkaar eenvoudig vinden, ontmoeten en met elkaar samenwerken. Samenwerking vormt een belangrijke basis voor resultaat, kwaliteit en vernieuwing bij de Algemene Rekenkamer. Intensieve samenwerking in (kleine) teams vindt voornamelijk plaats binnen de eigen onderzoeksdirecties, de stafafdelingen en het college. De wens is dat dit verbreed wordt. Elkaar vinden en tegenkomen zijn daarin van belang. Tegelijkertijd is het belangrijk dat de huisvesting brede kennis- en informatie- uitwisseling en een flexibele manier van werken ondersteunt. Ontmoetingen worden maximaal gestimuleerd. Thuisbasissen zijn daarom niet ‘vast’ maar flexibel, lopen in elkaar over en bieden voldoende ruimte voor ontmoeting tussen teams en directies.

Optimale ondersteuning aan het werk en de medewerkers

De nieuwe huisvesting moet bijdragen aan een zakelijke en kwalitatief goede manier van werken die optimaal is afgestemd op de activiteiten van de Algemene Rekenkamer. Dit uit zich in een veelzijdigheid aan ruimten die zich voor de verschillende activiteiten lenen. De uitstraling van het gebouw moet open en transparant zijn, maar tegelijkertijd moeten medewerkers voldoende afgeschermd, veilig en afgezonderd kunnen werken. Ook dient ontmoeting, samenwerking en kennisdeling te worden bevorderd. De ambitie is dat het gebouw goed toegankelijk, overzichtelijk, transparant maar ook beheersbaar (in relatie tot beveiliging) is. Een herkenbaar, aansprekend en vooral ook goed functionerend gebouw draagt hieraan bij. Hierbij wordt interactie nagestreefd door andere vormen van communicatie dan papieren rapporten (beeld, geluid, virtueel).

Gezonde werkomgeving

De medewerkers moeten maximaal kunnen presteren voor de Algemene Rekenkamer. Een belangrijke factor, waar veel behoefte aan is binnen de organisatie, is een gezonde werkomgeving die de vitaliteit van de medewerkers bevordert.

Een gezonde werkomgeving start met een goed klimaat. Een klimaat waarin zowel ‘s winters als ‘s zomers prettig gewerkt kan worden. De medewerkers willen hier zelf invloed op kunnen uitoefenen door, tot op zekere hoogte, de temperatuur te kunnen regelen, en ramen open kunnen zetten. Verder is een goed lichtplan belangrijk. Per ruimte, of eigenlijk per werkplek, moet er voldoende licht zijn, zowel daglicht als verlichting. Optimaal zou zijn wanneer het licht inspeelt op de momenten van de dag. Bijvoorbeeld door in de ochtend feller en blauwer licht toe te passen dan in de middag. Individueel regelbare verlichting kan ook bijdragen aan deze ambitie. Ook een goede akoestiek is van groot belang. De hoge afwisseling van geconcentreerd werk en samenwerken zorgt voor een sterke dynamiek in geluidsniveau en daardoor een moeilijk akoestisch klimaat. De akoestiek dient bij te dragen aan een rustige werkomgeving onder deze omstandigheden. Tenslotte is er behoefte aan een groene werkomgeving. Ook vinden zij het prettig om te kunnen werken in de buitenlucht,

Centrale bibliotheek van de Algemene Rekenkamer (Met kleur gebouwd, 1999)

Naast een gezonde werkomgeving hebben medewerkers uiteraard zelf ook een aandeel in hun gezondheid. Gezond eten, bewegen, rusten, ontspannen: allemaal activiteiten die vanuit henzelf moeten komen, maar waarin de werkomgeving hen wel kan stimuleren. Bijvoorbeeld door gezond eten, fruit en gezonde dranken aan te bieden in onder andere het restaurant. Ook faciliteiten in het gebouw kunnen hieraan bijdragen. Door de mogelijkheid te bieden om staand te werken of lopend te overleggen, door medewerkers te stimuleren met de trap te gaan, door ruimten in te richten voor ontspanning, rust en contemplatie maar ook sportieve activiteiten. Ook moeten er genoeg doucheruimten zijn om medewerkers te stimuleren met de fiets te komen en te sporten.

Toekomstbestendigheid

De huisvesting van de Algemene Rekenkamer moet toekomstbestendig zijn. Hiervoor is het belangrijk dat de huisvesting flexibel is zodat toekomstige ontwikkelingen, zoals krimp of uitbreiding, zonder grote bouwkundige aanpassingen kunnen worden gerealiseerd. De werkomgeving draagt dan bij aan een wendbare organisatie.

Het is belangrijk dat er in het gebouwontwerp rekening wordt gehouden met eventuele veranderingen van de functie en het gebruik van het gebouw. Hierom moet de gebouwindeling

eenvoudig aangepast kunnen worden. Verder dienen meerdere ruimtes geschikt te zijn voor multifunctioneel gebruik. De nieuwe huisvesting is een gebouw waarin de Algemene Rekenkamer haar rijke historie de komende decennia kan voortzetten. Huidige en toekomstige technologieën moeten toepasbaar zijn in de huisvesting, evenals veranderende ideeën over de werkomgeving.

Beveiligingsconcept

Veel van het onderzoek dat de Algemene Rekenkamer doet is vertrouwelijk. Digitale en fysieke beveiliging is daarom van groot belang. Het niet de bedoeling dat door zichtbaar zware beveiliging een niet-gastvrije sfeer wordt gecreëerd voor bezoekers. De ambities dat de nieuwe huisvesting een gastvrije maar goed beveiligde werkomgeving faciliteert door het gebruik van meerdere beveiligingslagen. Enerzijds een gebouwdeel waar bezoekers gastvrij worden verwelkomd en lezingen, workshops en presentaties kunnen bijwonen. De beveiliging hiervan is aanwezig maar onopvallend en gaat snel. Anderzijds een gebouwdeel waar het onderzoek wordt uitgevoerd. Hier kunnen bezoekers niet komen en is alleen toegankelijk voor medewerkers. De beveiliging hiervan is zichtbaarder en nadrukkelijk aanwezig, maar nog altijd gastvrij waar dat kan. Ook moet een transparant karakter worden gewaarborgd.

Zicht vanuit het trappenhuis richting de buitenruimte aan de Kleine Kazernestraat (Met kleur gebouwd, 1999)

3 Ambitie proceskwaliteit

Leidinggeven aan een integraal ontwerpteam.

De integratie van ontwerpdisciplines en integrale oplossingen
De fase die hierbij wordt doorlopen is de Ontwerp-/uitwerkingsfase; waar in samenhang de functionele eisen, het Ruimtelijk Kader, het Technische Programma van Eisen, fasegewijs (met een maximale betrokkenheid van de gebruiker) worden uitgewerkt in bestekken, tekeningen, inclusief een directieraming, welke als inkoopdocumenten zullen gelden bij de aanbesteding van de uitvoeringsfase. Ook de bouwlogistiek in dit binnenstedelijke gebied maakt een wezenlijk onderdeel uit van deze fase.

De oplossingen van deze gezamenlijke inhoudelijke disciplines moeten antwoord geven op het gewenste integrale karakter van het ontwerp, waarbij de nieuwe huisvesting de Algemene Rekenkamer ondersteunt in haar missie aangaande haar inzet op kwaliteit, wendbaarheid en zakelijkheid. Hierbij bijvoorbeeld te denken aan een hoge mate van akoestische - en visuele privacy, die tegelijkertijd uitnodigt tot spontaan ontmoeten. Maar ook de uitwerking van de architectonische kwaliteit passend bij de statuur en uitstraling van de Algemene Rekenkamer, aansluit aan bij de visie van Van Eyck en past binnen het Ruimtelijk Kader. Daarbij ook rekenschap hebbend met een forse verbouwing in dit binnenstedelijk gebied.

3 PROJECT SCOPE

Algemeen

De opdracht behelst het opstellen van een integraal ontwerp met alle ontwerp disciplines die nodig zijn om tot het integrale ontwerp te komen, inclusief advies en ondersteuning ten aanzien van aspecten die het ontwerp raken.

Architectonisch ontwerp

Voor de Algemene Rekenkamer wordt door het ontwerpteam een integraal ontwerp gemaakt. Met het integrale karakter van het ontwerp worden ten minste de volgende inhoudelijke disciplines bedoeld:

Architectuur (verbouwing – en indien van toepassing gedeeltelijke uitbreiding gebouw, Interieurarchitectuur en de buitenruimte in aansluiting op openbare ruimte.

Technisch ontwerp

Op alle verdiepingen in het monumentale bouwdeel en het bouwdeel Van Eyck worden de installaties gemoderniseerd. In de Grootboekzaal zullen geen functionele en esthetische wijzigingen plaatsvinden.

De huidige installaties naderen het einde van de technische levensduur. Om een hedendaags comfortniveau te kunnen realiseren worden nagenoeg alle werktuigbouwkundige, elektrotechnische en data-installaties vervangen. Brandveiligheidsmaatregelen, waaronder een sprinklerinstallatie, worden aangepast aan de nieuwe indeling en waar nodig opgewaardeerd naar de huidige stand van de regelgeving.

Het gebouw wordt beveiligd conform het Normenkader Beveiliging Rijk (NkBR) voor standaard rijkskantoren.

Tot slot worden aansluitingen van de voorzieningen zoals audiovisuele middelen en meubels met geïntegreerde aansluitingen afgestemd met de gebruikers.

Onderhoud

Gepland onderhoud wordt geïntegreerd in dit project. Het betreft hier vooral restauratie van de monumentale gevel, maar er worden ook liften vervangen en gereviseerd.

Verduurzaming

Het huidige energielabel is A. In dit project dienen maatregelen te worden genomen om dit tenminste naar A++ te brengen. Uit onderzoek blijkt dat dit mogelijk is met de toepassing van LED-verlichting, het opwaarderen van de dakisolatie en aansluiting op de WKO van Energierijk Den Haag. Andere maatregelen zijn echter ook bespreekbaar.

Integrale project coördinatie

Integrale begeleiding en raakvlakmanagement met de betrokken partijen. Aansturing van het ontwerpproces waar stakeholders meegenomen moeten worden vraagt zorgvuldige aandacht bij dit project met zijn specifieke gevoeligheden, zoals (ter indicatie en niet uitputtend):

- De gemeente Den Haag, in het kader van het monumentale bouwdeel, Van Eyck bouwdeel, de omgeving, vergunningsverlening, flora en fauna, etc;
- Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed;
- Maximale betrokkenheid van gebruikers van de Algemene Rekenkamer;
- Rijksvastgoedbedrijf in het bijzonder het atelier Rijksbouwmeester;
- Ministerie van Binnenlandse Zaken (opdrachtgever);
- Raakvlakmanagement met de tijdelijke huisvesting Algemene Rekenkamer;
- De omgeving rondom het pand aan de lange Voorhout 8 te Haag;
- Informatiebeveiliging;
- Relatie met projecten waaronder project 'Energierijk Den Haag' (aansluiting pand)
- Demarcaties voorzieningen in het kader van van financiering;
- Stichting Aldo+Hannie van Eyck Foundation.

4 AANBESTEDINGSPROCES

Het proces om te komen tot een opdrachtnemer (integraal ontwerpteam) staat omschreven in de Aanbestedingsleidraad Aanmeldingsfase. Deze Aanbestedingsleidraad is gelijktijdig met dit Informatiedocument gepubliceerd op TenderNed. Er wordt de Europese aanbestedingsprocedure 'Concurrentiegericht Dialoog' gevolgd. Deze aanbesteding bestaat uit twee fasen:

Fase 1) Aanmeldingsfase

In deze fase worden 3 gegadigden geselecteerd conform de wijze als vastgelegd in deze 'Aanbestedingsleidraad aanmeldingsfase'. Alle geïnteresseerde ondernemingen worden in de gelegenheid gesteld zich aan te melden als gegadigde. De 3 geselecteerde gegadigden krijgen een uitnodiging voor de Inschrijvingsfase.

Fase 2) Inschrijvingsfase

In fase 2 wordt de uiteindelijke winnaar van de aanbesteding bepaald aan de hand van de procedure als omschreven in de 'Aanbestedingsleidraad Inschrijvingsfase'. Deze leidraad wordt ter beschikking gesteld aan de 3 geselecteerde gegadigden evenals de contractdocumenten en Programma's van Eisen.

Schematische weergave

